

OPERA 1967

FAUST

1327

Rysunek na okładce: TADEUSZ GRONDAL

MIEJSKI TEATR MUZYCZNY W KRAKOWIE

Dyrektor: KAZIMIERZ KORD

Scena Operowa w Teatrze im. J. Słowackiego

Kierownik artystyczny: Kazimierz KORD

CHARLES GOUNOD
FAUST

KRAKÓW 1967

WIEŚCI I TĘTNO W KRAJOWIE

Prace: KATOLICKOŚĆ

Scena Opatowa z Teatru im. J. Słowackiego

Wydawnictwo artystyczne Warszawa 1972

CHARLES BOUNDO

FAUST

Redaktor programu: mgr Marian Góralczyk

Charles Francois Gounod

Charles Gounod (1818—1893) był kompozytorem francuskim. Rodzicami jego byli malarz i pianistka, od której pobierał pierwsze nauki gry na fortepianie. Równocześnie uczęszczał do Liceum św. Ludwika i studiował muzykę w Konserwatorium Paryskim, gdzie nauczycielami jego byli mistrzowie tej miary co: Jacques Francois Halévy, Ferdynand Paër, Antonin Reicha, Henri-Montan Breton i Jean Francois Lesueur. Od swych nauczycieli odziedziczył zamiłowanie do opery w jej francuskiej formie, typowo francuski kunszt instrumentacji (sam Berlioz był uczniem Leseura...). W 1839 r. otrzymał Gounod Prix de Roma — doroczną nagrodę przyznawaną przez Konserwatorium Paryskie dla najlepszego absolwenta. Zgodnie z regulaminem nagrody spędził też następne trzy lata w Italii studiując z zapałem starowłoską muzykę kościelną. Po podróży do Austrii i Niemiec osiedlił się w Paryżu uzyskując stanowisko organisty przy kościele Misjonarzy. Z tego też okresu datuje się jego zamiar poświęcenia się całkowicie powołaniu duchownemu. Owo powołanie, jakkolwiek wkrótce zarzucił myśl o pozostaniu księdzem, rzutowało w całej niemal twórczości Gounoda na dobór tematyki jego oper, tłumacząc zarazem ich ideowy wydźwięk. Pod wpływem znakomitej śpiewaczki Pauliny Viardot-Gracia zdecydował się na debiut kompozytorski na scenie Opery Lirycznej wystawiając w 1850 r. operę *Sapho*. Twórczość Gounoda nie spotkała się wprawdzie początkowo z nadzwyczaj entuzjastycznym przyjęciem, jednakże nawet umiarkowany entuzjazm dla własnych możliwości artystycznych przyjął Gounod jako zrządzenie „siły wyższej”, co przesądziło o porzuceniu przezeń kariery duchownego. Największy sukces odniosła opera *Faust* (19 III 1859). Sukcesu tego nie udało się już kompozytorowi powtórzyć. Powstawały kolejne opery: *La nonne saglante*, *Le medicin malgré lui*, *Philomen et Baucis*, *Królowa Saba*, *Mireille*, *Romeo i Julia* (1867), *Polyoucte*, *Cinq-Mars* i *La tribut de Zamora*. Oprócz oper napisał Gounod szereg oratoriów: *Tobiasz*, *Gallia*, *La Redemption*, *Mors et vita*, *La contemplation de saint Francois*, *La mort de saint Francois*, ponadto 13 mszy, z requiem itp. W swej spuściźnie literackiej pozostawił: *Pamiętniki artysty*, *Autobiografię*, oraz pracę, o *Don Juanie Mozarta*.

W latach 1852—1860 był Gounod kierownikiem i dyrygentem sławnego zjednoczenia zespołów chóralnych — *Orpheon*, czemu zawdzięcza doskonale opanowaną technikę pisania na zespoły chóralne. Wybrany do Akademii w 1866 r. opuścił Francję spędzając pięć lat (1870—1875) w Londynie, gdzie zyskał dużą sławę i powodzenie. Przez okres ostatnich lat życia coraz głębiej pogrążał się w mistycyzmie, co w poważnym stopniu wpłynęło na zmniejszoną wydajność pracy kompozytorskiej w tym okresie.

Charles Gounod posiada w dziejach francuskiej opery miejsce szczególne. Nie decyduje o tym ranga jego twórczości na ogół dość przeciętnej i niezbyt ciekawej. Zdobyczą Gounoda było znakomite zespolenie melodyki języka francuskiego z melodyką muzyczną jego

własnego języka kompozytorskiego. Ową umiejętność „słyszenia” melodyki języka ojczystego przekazał Gounod całej plejadzie współczesnych mu i późniejszych kompozytorów francuskich, dla których frazy melodyczne oper, oratoriów i mszy Gounoda stały się wzorcem właściwie dopasowanej melodii muzycznej do melodii zdania. Wpływy muzycznego rozumienia języka francuskiego zapożyczone właśnie od Gounoda znajdujemy u kompozytorów tak odmiennych w swej muzycznej estetyce i wyobraźni od twórcy Fausta, jak Gabriel Fauré czy Maurycy Ravel. W ten sposób stał się Gounod duchowym ojcem francuskiej liryki wokalne w końcu XIX i pierwszej połowie XX w.

Marian WALLEK-WALEWSKI

Streszczenie

Fabula Fausta, tak jak ją potraktował w swej operze Gounod oraz dwaj współpracujący z nim libreciści: Jules Barbier i Michel Carré, daje się streścić w kilku zdaniach.

Stary uczony — Faust — zmęczony bezproduktywną pracą nad wynalezieniem kamienia filozoficznego, posiadający wszelką dostępną człowiekowi wiedzę, u schyłku swych dni widzi, iż całe życie, tak jak je przeżył nie dało mu szczęścia, nie dało mu zadowolenia. Nie pragnie władzy, nie pragnie złota. Jako prawdziwy filozof zbyt dobrze zna ich uludną wartość. Jedyna sprawa, która mogłaby go cieszyć, to przeżyć życie od nowa. Jeszcze raz być młodym. Zaznać czysto ziemskiej, prawdziwej miłości. Usłużny książę piekieł Mefistofeles podejmuje się roli kuplera. Odmłodzony Faust zdobywa blaskiem klejnotów, świetną urodą wzajemność młodej naiwnej mieszcżki. Lecz i to doświadczenie nie daje zaznać Faustowi szczęścia. Jego ciągle szukająca odmiany natura, wspierana nieograniczonymi możliwościami, jakie daje pakt z szatanem, domaga się ciągłej przygody. Faust porzuca oczekującą dziecka Małgrzate, zabija jej brata Walentego. Mefisto przedstawia mu co raz to nowe uroki, co raz to nowe atrakcje szaleńczego życia. W rozpasanej Nocy Walpurgii przed oczyma Fausta przebiega korowód największych miłośnic świata antycznego. Wśród grona bachantek pojawia się jednak, niczym głos sumienia, widmo oczekującej karni Małgorzaty. Faust pragnie — przy pomocy diabła — uwolnić Małgorzatę z więzienia, gdzie oczekuje śmierci za dzieciobójstwo. Małgorzata nie chce pomocy szatana. Umiera, zaś „głosy niebieskie” informują, że zostanie zbawiona. Faust wraz z Mefistem zapadają się w otchłań wiecznego ognia.

Tyle Gounod i jego libreciści.

Wydać się, że współczesne wystawienie opery Gounoda, jeśli pragnie uniknąć śmieszności, musi odejść od naiwnie baśniowego opowiadania, jakie dostarcza tu libretto, zaś nierzadko i sama muzyka. Musi potraktować libretto jako odskocznnię do przekazania myśli i idei realizatorów. Musi niejako wrócić do pierwowzoru, do samej idei Fausta. Musi więc odczytać bardziej arcydzieło Goethego, aniżeli zajmować się XIX-wieczną adaptacją tego arcydzieła. Adaptacją ograniczoną konwencją opery lirycznej, tak jak rozumiano ją w tym czasie, adaptacją ograniczoną złym gustem librecistów i — nie ukrywajmy tego — złym smakiem literackim samego kompozytora.

Odczytanie arcydramatu wielkiego Weimarczyka!

W każdym niemal pokoleniu odczytanie Fausta, podobnie jak odczytanie arcydzieł Szekspirowskich staje się namiętym marzeniem ludzi teatru. Każde pokolenie inaczej je odczytuje, każde pokolenie dozuca do ich rozumienia cegiełkę swej świadomości. Każde dokonuje selekcji. To co zrozumiałe dziś, nie było zrozumiałe dla pokoleń, które już odczytywały Fausta czy Hamleta. To co interesujące dla nich, dziś wzbudza u nas często grymas niesmaku, niechęci, zdziwienia. Każde pokolenie realizatorów nabudowuje na tych arcydziełach literatury dramatycznej obraz ukształtowany przez własną wiedzę i własną ciekawość.

Co staramy się dziś uchwycić w dramacie Fausta?

Przede wszystkim nie interesują nas jego realia historyczne, które są realiami umownymi, nie interesują nas jego realia obyczajowe. Historia uwiedzenia nabożnej mieszcżki i jej postania na szafot jest dla nas sprawą i śmieszną i niezrozumiałą. Nie jest to z naszej strony cynizmem. Cynizmem było by traktowanie realiów tej sprawy na serio, z pełnym zrozumieniem, z pełną akceptacją.

CHARLES GOUNOD

FAUST

OPERA W PIĘCIU AKTACH

Libretto wg J. W. GOETHEGO napisali J. BARBIER i M. CARRÉ

Przekład: JOANNA KULMOWA

OBSADA
(podana alfabetycznie)

Faust, mędrzec . . . **KAZIMIERZ MYRLAK**
RYSZARD SŁYSZ ✓

Małgorzata **TERESA GRYBOS**
JADWIGA ROMAŃSKA ✓
HELENA SZUBERT-SŁY-
SZOWA

Mefisto **STANISŁAW LACHOWICZ**
TADEUSZ PODSIADŁO ✓
JERZY SYPEK

Siebel **MARIA CHOMA**
młodzieniec ze wsi **ZOFIA JASKIER**
zakochany w Małgo- **STEFANIA ZACHARIASZ** ✓
rzacie

Walenty **WINCENTY GŁODEK**
brat Małgorzaty **ADAM SZYBOWSKI** ✓

Brander, student . . . **JAN FIREK**
Wolny
WINCENTY GŁODEK

Marta **RENATA SEJDOR**
HALINA SZYMAŃSKA ✓

Studenci, żołnierze, lud

Reżyseria:

KAZIMIERZ KORD
JÓZEF SZAJNA

Kierownictwo muzyczne:

KAZIMIERZ KORD

Scenografia:

JÓZEF SZAJNA

Choreografia:

RAJMUND SOBIESIAK

Dyrygent:

KAZIMIERZ KORD ✓

Chórmistrz:

ZBIGNIEW TOFFEL

Asystent choreografa

JÓZEF PARUŹNIK

Asystent scenografa:

ZUZANNA PIĄTKOWSKA

Korepetytorzy:

IRENA BLAHACZKOWA

KRYSTYNA WALDEK

Korepetytor chóru:

EWA KAWA

Korepetytor baletu:

JÓZEF BOROWICKI

Inspicjent:

WIESŁAW KOLANKOWSKI

Sufler:

IRENA HEMZACZEK

Mądrość, jaką widzimy w Fauście, jest mądrością, czy może tylko zawężeniem widzenia naszych dni. Interesuje nas sprawa świadomości Fausta. Tak jak interesowała ona samego Goethego. Faust jest filozofem. Jest człowiekiem wyobraźni. Wyobraźnia, wykształcona przez ciągle obcowanie ze światem abstrakcji, idei, jest jego najbardziej wrażliwym instrumentem. Naprawdę jest on jedyną realnie istniejącą postacią tego dramatu. Inne postacie, czy będzie to Małgorzata, czy Mefisto, są tylko projekcją jego wyobraźni, jego operacji intelektualnych. Mają swą egzystencję tylko w zależności od funkcji, jaką im nada sam Faust. Jednym zdaniem: nie wierzymy, ani w realność transformacji cielesnej Fausta, ani w realne istnienie jakiegokolwiek innej postaci dramatu. Jest to bowiem, w naszym rozumieniu, wyłącznie dramat świadomości Fausta. Fausta, który skazany jest na własną samotną, beznadziejnie samotną egzystencję.

Faust jest dramatem bezsiły. Realnej bezsiły starego człowieka.

Faust jest dramatem chylącej się ku nieuchronnej śmierci egzystencji.

Śmierci beznadziejnie uświadomionej, śmierci w pełnym blasku okrutnej świadomości tego co nieodwołalne...

Czy jest to słuszne odczytanie Fausta? Być może, iż o tyle słuszne, o ile wszystkie inne próby jego odczytania były słuszne. Jest na pewno niepełne. Na pewno jednostronne. Ale czyż można wszechstronnie odczytać arcydramat naszej świadomości?

M. W-W

BALET OPERY

Choreograf i kierownik baletu — Rajmund Sobiesiak
Asystent choreografa — Józef Parużnik

AKT I

„Walc”

Ludmiła Rackiewicz, Barbara Kałużna, Mirosława Bachorz, Teresa Dziegłówna, Krystyna Ungeheuer, Krystyna Truszkowska, Maria Gidlewska, Ewa Papée oraz Zespół

AKT IV

„Noc Walpurgii”

Ludmiła Rackiewicz, Barbara Kałużna, Mirosława Bachorz, Ewa Papée, Teresa Dziegłówna, Krystyna Ungeheuer, Maria Gidlewska, Józef Parużnik, Jacek Heczko, Jerzy Kozak, Włodzimierz Waruszyński, Józef Kieljan, Stanisław Dobranowski oraz Zespół

ZESPÓŁ BALETU

Soliści baletu:

Mirosława Bachorz
Teresa Dziegłówna
Maria Gidlewska
Barbara Kałużna
Ludmiła Rackiewicz
Krystyna Ungeheuer

Jacek Heczko
Józef Kieljan
Jerzy Kozak
Józef Parużnik
Włodzimierz Waruszyński

Koryfeje:

Alicja Niwelt
Ewa Papée
Stanisław Dobranowski

Zespół baletu:

Wera Chabowska
Janina Gawlik
Grażyna Karaś
Iwona Przeworska
Izabella Przybyłowska
Joanna Sierakowska
Krystyna Truszkowska
Krystyna Żuczenia

Włodzimierz Apostolski
Witold Major
Lech Michalski
Krzysztof Penczewski
Henryk Piotrowicz
Jacek Tomaszewski

Inspektor baletu: E. Papée

ZESPÓŁ ORKIESTRY OPERY

I Skrzypce:

Tadeusz Mirowicz-koncertmistrz
Leszek Skrobacki
Eustachy Bruczkowski
Erwin Sitek
Stefan Solarczyk
Jan Wojcieszek
Zofia Patrońska
Wiesław Glazer

II Skrzypce:

Henryk Olejniczak
Władysław Skocz
Kazimierz Filimowski
Józef Stańko
Tadeusz Lipka
Danuta Mech
Władysław Winnicki

Altówki:

Leopold Łabuś
Czesław Muszański
Mieczysław Satora
Aleksandra Senisson
Tadeusz Kozuch

Wiolonczele:

Henryk Zarzycki — koncertmistrz
Stanisław Stefański
Władysław Zmijowski
Andrzej Hajduk
Krystyna Guspiel

Kontrabasy:

Władysław Dubrawski
Jan Mitka
Eugeniusz Hojnik

Flety:

Stanisław Węgrzyn
Danuta Bińczycka

Oboje:

Kazimierz Korczyński
Wacław Stengl
Helena Pardus

Rożek angielski:

Tadeusz Oracz

Klarnety:

Ignacy Wyczyński
Stefan Siwiec
Stanisław Orczyk

Fagoty:

Damian Gryboś
Henryk Thiel
Józef Pyrek

Trąbki:

Bronisław Czech
Zygmunt Kunert
Tadeusz Jodłowski

Waltornie:

Czesław Pecielewicz
Stefan Łabuś
Józef Wróbel
Andrzej Bartnik
Zygmunt Hojda

Puzony:

Stefan Skwarek
Jan Przybylski
Andrzej Bigoś

Tuba:

Eugeniusz Kania

Kotły:

Andrzej Gliszewski

Perkusja:

Barbara Nowak
Ryszard Peller
Emil Reindl

Harfa:

Helena Rostkowska

Organy:

Krystyna Waldek

Inspektor orkiestry:

Henryk Olejniczak

ZESPÓŁ CHÓRU OPERY

Soprany:

Ewa Fuchsa
Zofia Jaskier
Wilhelmina Galas
Liliana Podczaska
Barbara Romanek
Stanisława Sowińska
Krystyna Starościk
Ewa Stuglick
Alicja Świątek
Halina Zmarzlik

Alty:

Krystyna Dobrzańska
Jadwiga Galant
Jolanta Głowacka
Alicja Górecka
Florentyna Kaczorowska
Krystyna Ryś
Renata Sejdor
Maria Sznajder

Tenory:

Ryszard Brożek
Krystian Buszkiewicz
Adam Głogowski
Bolesław Hamaluk
Jan Maksymowicz
Christo Saczanow
Adam Sotoła
Adam Załęski

Basy:

Jan Firek
Mieczysław Gaczol
Krzysztof Goraj
Stanisław Makohon
Ihor Potiuch
Jan Seyrlhuber
Janusz Wolny
Stanisław Ziółkowski

Inspektor orkiestry:

Stanisław Makohon

DZIAŁ TECHNICZNY

Kierownik:

Mieczysław Stano

Brygadier sceny
Kierownik prac. krawieckiej damskiej
Kierownik prac. krawieckiej męskiej
Kierownik prac. scenotechnicznej
Pracownia fryzjerska:

Kostiumy
Peruki
Fryzury
Nakrycia głów
Dekoracje
Rekwizyty
Światła

— Włodzimierz Kopacz
— Zofia Borowska
— Tadeusz Drozda
— Bronisław Pitala
— Włodzimierz Stępniewski
— Kazimiera Foszczyńska
— Edward Korzeniowski
— Genowefa Jędrzejczyk
— Teresa Wyrostkiewicz
— Elżbieta Żeglicka
— Pracownie M.T.M.
— Włodzimierz Stępniewski
— Zespół fryzjerski M.T.M.
— Halina Pazderska
— Pracownie M.T.M.
— Marian Paślowski
— Eugeniusz Wiecheć

SEKCJA ORGANIZACJI WIDOWNI MTM

*Kierownik Sekcji: mgr Marian Góralczyk
Z-ca Kierownika: Józef Bryl*

Biuro Sekcji Organizacji Widowni czynne jest codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt w godz. od 7—15, w soboty od godz. 7—13, przy ul. Senackiej 6. Telefon 575-88

Przedstawienia operowe odbywają się w niedziele o godz. 14.00 oraz w poniedziałki o godz. 19.15 na Scenie Operowej w teatrze im. J. Słowackiego

Bilety do nabycia codziennie od wtorku na tydzień bieżący od godz. 10—13 i 15—18 w kasie teatru im. J. Słowackiego.

REPERTUAR BIEŻĄCY

P. Czajkowski	„FRANCESCA DA RIMINI (balet)
P. Czajkowski	„ROMEO I JULIA" (balet)
G. Puccini	„TOSCA"
G. Puccini	„MADAMA BUTTERFLY"
K. Szymanowski	„HARNASIE" (balet)
G. Bizet	„CARMEN"
Ch. W. Gluck	„DON JUAN" (balet)
I. Strawiński	„PETRUSZKA" (balet)
P. Czajkowski	„DAMA PIKOWA"
G. Donizetti	„ŁUCJA Z LAMMERMOORU"
W. Rudziński	„ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH"
B. Bartók	„CODOWNY MANDARYN"
Ch. Gounod	„FAUST"

